

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۲/۱۰/۱۳

یونس نگاه

برای ادای احترام به روشنفکران پشتون

جامعه پشتون را بنیادگرایی فتح کرده است و متأسفانه جنبش روشنگری در آن جامعه فعلاً در وضعیت دشوار قرار دارد. دیروز در نوشته‌ای که به ارتباط زرخانه‌گه نوشتم، از آن وضعیت گلایه کردم. در این پست می‌خواهم بخش دیگری از واقعیت را که حکایت تلاش، قربانی و زحمات هزاران روشنفکر جامعه پشتون است، با شما در میان بگذارم.

همان‌طوری که گفتیم بنیادگرایی جامعه پشتون را بعد از سال‌ها جنگ، پروژة و کشتاری که قریه به قریه، شهر به شهر خون ریختند، از چنگ بخشی از جامعه که می‌کوشیدند پشتون‌ها و همه افغان‌ها به سوی اصلاحات، دموکراسی، کار و آزادی بروند، ربود (فتح کرد). در سراسر جامعه پشتون رد عرق و خون وطنداران مبارز ما مانده است. این مبارزه ادامه خواهد داشت و این روزهای سیاه بدون شک، به‌سر خواهد رسید. اما آیا سیاست‌مداران و فرهنگی‌های فارسی‌زبان، این وضعیت را به‌روشنی می‌بینند؟ برخی بلی، اما خیلی‌ها نخیر.

زبان رسمی جنبش روشنفکری افغانستان فارسی بوده است اما بار اصلی این جنبش را پشتون‌ها به‌دوش کشیده‌اند. تصور برخی از فارسی‌زبان‌ها از این‌که گویا پشتون‌ها در عرصه‌ی روشنگری عقب‌تر از دیگران بوده‌اند، خطا است. اگر پشتون‌های پاکستان را در نظر بگیریم، در افغانستان روشنفکران پشتون تمام بار روشنگری در جامعه‌ی پشتون را به‌تنهایی به‌دوش کشیده‌اند و به ندرت یک هزاره، تاجیک، ازبک یا فرد دیگری که زبانش پشتو نبوده، پشتون‌های مبارز را در روشن‌کردن اذهان مردم در قریه‌ها و محلات پشتون‌نشین بازو داده است. درحالی‌که سهم پشتون‌ها در روشنگری جامعه فارسی‌زبان چشمگیر بوده است.

متأسفانه پشتون‌هایی که در محیط فارسی مشغول مبارزه بوده‌اند، چندان "پشتون" حساب نمی‌شده‌اند. در واقع این‌جا بین پشتون و پشتو یک مرز خلق شده و جمع بزرگی از روشنفکران فارسی‌زبان پشتون، نادیده گرفته شده‌اند.

از زمان حبیب‌الله خان پدر امان تا امروز پشتون‌ها اگر بیشتر از دیگران در برابر استبداد خون نداده باشند، به‌هیچ وجه کمتر نبوده‌اند. عرصه هنر، ادبیات، سیاست، فرهنگ، اجتماع، تحصیل و رسانه از نقش قدم‌های مبارزان پشتون هم چراغان است و هم خونین. مبارزانی را که در دوران مشروطیت پیشگام شدند فهرست کرده بشمارید؛ آنانی را که در دهه دموکراسی با قلم، زبان و زنده‌گی خود برای راندن جامعه به‌سوی آزادی پیشگام شدند حساب کنید؛ کسانی را که در جریان جهاد و جنگ‌های داخلی زیر تیغ طرف‌های درگیر رفتند یا در درون آن احزاب و جریان‌ها برای روز بهتر و روشن‌تر مشغول کار و پیکار بودند به یاد آورید؛ و لشکر بزرگی از آدم‌های متعهد به افغانستان آزاد و دموکرات را که در بیست سال گذشته در مکاتب، دانشگاه‌ها، رسانه‌ها، ادارات و محلات مشغول مبارزه با بنیادگرایی بودند ببینید؛ آن‌گاه حتماً متوجه خواهید شد که روشنفکران پشتون اگر چند بلیست گردن‌فرازتر از روشنفکران هزاره و تاجیک نباشند، زردروی‌تر هرگز نمی‌باشند.

امروز نیز تحصیل‌کرده‌گان فارسی‌زبانی که از تماس با جامعه‌ی پشتو زبان‌گريزان‌اند، نسبت به جامعه روشنفکری پشتون دچار توهم می‌باشند و شناخت درست از آن ندارند. برخی‌ها درک بسیار سطحی از روشنفکری دارند و تصور می‌کنند هرکسی حافظ و مولانا خواند و به زبان فارسی صحبت کرد، روشن‌تر است و هرکسی به پشتو گپ زد، یک رگ از عقب‌مانده‌گی دارد!

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

هر نویسنده و سیاستمدار افغانستان که پشتو نمی‌داند، پشتو نمی‌خواند و با جامعه پشتون تماس مستقیم و ارگانیک ندارد، با یک نیمه مهم کشور بیگانه است. هر افغانی که خود را متعهد به افغانستان آزاد و دمکرات می‌داند اما پشتو نمی‌خواند در تعهدش باید شک کرد. سیاستمدارانی چون عبدالکریم خلیلی که چهل سال در سیاست افغانستان بوده اند، اما هنوز پشتو را از روی خط خوانده نمی‌توانند، از نظر سیاست کشوری جاهل اند. هر وطندار تحصیل‌کرده و سیاست‌پیشه‌ای که مدعی است با طالبان مبارزه می‌کند اما سخنرانی ملامت الله را به ترجمه می‌خواند، در وضع دشواری قرار دارد و به سختی می‌تواند در این مبارزه موثر تمام شود.

پشتون‌های مبارز چشم و چراغ مایند، در دادن امید و آگاهی به مردم ما نقش ارزنده بازی کرده‌اند، و ما چون بازوی سالم کنارشان خواهیم بود!